

Středoškolská technika 2022

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

**VLIV FILMŮ NA PSYCHIKU A CHOVÁNÍ
MLADISTVÝCH**

Aneta Bednářová

Gymnázium Zikmunda Wintra Rakovník
náměstí Jana Žižky 186, 269 01 Rakovník

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze ročníkové práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Rakovníku dne 1. 2. 2022

Aneta Bednářová

Poděkování

Chtěla bych velice poděkovat vedoucí mé práce Mgr. Haně Proškové za cenné rady a připomínky, také za její vstřícnost a trpělivost.

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou vlivu filmů na psychiku člověka. Autorka si klade za cíl seznámit čtenáře s filmem jako prostředkem k ovlivňování osob a s jeho často podceňovanou rolí ve společnosti. Funkci filmu jako nástroje k ovlivňování dokazuje na jednotlivých podkapitolách třetí kapitoly. Práce byla sepsána na základě studia tištěných i elektronických dokumentů a vlastních zkušeností. Dále se k práci vztahuje kvalitativní výzkum ve formě dotazníku, který má ověřit, zda informace psané v knihách a na internetových stránkách platí i pro osoby v autorčině okolí.

Klíčová slova

film; adolescence; psychika; chování; umění

Annotation

This work deals with the issue of the influence of films on the human psyche. The author aims to acquaint readers with film as a means of influencing people and with its often underestimated role in society. The function of the film as a tool for influencing is proved in the individual subchapters of the third chapter. The work was written on the basis of the study of printed and electronic documents and personal experience. Furthermore, the work is covered by qualitative research in the form of a questionnaire to verify whether the information written in books and on websites is valid even for people in the author's surroundings.

Keywords

film; adolescence; psyche; behaviour; art

OBSAH

1 ÚVOD	6
2 ÚLOHA FILMU VE SPOLEČNOSTI	7
3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝBĚR FILMU	8
4 VLIVY FILMŮ NA ČLOVĚKA	10
4.1 Sebevražda jako symbol romantiky	10
4.2 Sexualita ve filmu: ano či ne?	12
4.3 Zobrazování násilí	13
4.3.1 Horory	14
4.4 Návykové látky ve filmu	15
4.4.1 Kouření	15
4.4.2 Alkohol	16
4.4.3 Marihuana	16
4.5 Placená propagace	16
4.6 Postavení ženských rolí ve filmu	19
4.6.1 Femme fatale	19
4.6.2 Dívka od vedle	19
4.7 Pohled na národnostní menšiny a rasy	20
5 PRAKTICKÁ ČÁST	22
6 ZÁVĚR	28
7 POUŽITÉ ZDROJE	29

1 ÚVOD

Zamysleli jste se někdy nad tím, zda mohou být filmy něčím jiným, než jen pouhým zdrojem zábavy? Já osobně jsem je dřív vnímala jen jako způsob, jak si zkrátit dlouhou chvíli nebo strávit příjemný večer. Nevěnovala jsem pozornost tomu, jak moc mě už v té době ovlivňovaly. Jejich vliv na mou osobu jsem začala pociťovat až během dospívání, jelikož jsem v tomto období více začala přemýšlet o sobě a o své budoucnosti. Tehdy mě filmy ovlivňovaly téměř v každém směru. Když jsem ve svých dvanácti letech viděla mysteriózní thriller *Klid noci* s Royem Scheiderem a Meryl Streep, kde byl hlavní hrdina psychiatrem, ihned jsem pocítila velkou touhu stát se po jeho vzoru také psychiatrickou a pomáhat nejrůznějším typům pacientů s jejich problémy. Poté jsem zhruba o tři roky později viděla film *Srážka s láskou* a moje představa o budoucím povolání se změnila, protože jsem najednou chtěla být ministryní zahraničí a prezidentskou kandidátkou jako postava Charlize Theron, cestovat po světě a potkávat se s významnými politiky jiných států. Samozřejmě mě filmy neovlivňovaly pouze ve volbě povolání, ale také v banálních věcech jako byl styl oblékání, účesy nebo dokonce cestování. Častokrát jsem byla mnohem radši ve filmovém světě než v tom reálném a vždycky jsem si přála, aby byl život víc jako filmy a ne, aby byly filmy víc jako život. Filmové postavy jsem si dokázala oblíbit nebo nenávidět stejně, jako to lidé dělají s druhými ve skutečném životě. S obdobím adolescence je samozřejmě spojen i pocit nespravedlnosti a ten mi byl vždy blízký. Dokázala jsem u filmů projevit celou škálu emocí. Za to, že jsem ten zázrak jménem film začala milovat, vděčím své matce, protože mě už odmalička brávala do kina.

Na filmu jako takovém se mi líbí to, že si člověk na nějakou dobu myslí, že je součástí jiného příběhu, než je ten jeho. Lidé dobře vědí, že je film pouhá iluze, smyšlená hra, kterou pro nás vytvořil režisér s herci, ale všichni se rádi necháváme oklamat. Rádi věříme něčemu, co vlastně vůbec není skutečné. Důvod, proč jsem se rozhodla psát tuto práci, je ten, že se s vámi chci podělit o vlastní zkušenost a jejím prostřednictvím ukázat, že jste možná zažili něco podobného, že vás filmy třeba také v nějakém směru ovlivnily a vy jste si to tenkrát neuvědomili. Chci vám film představit více jako nástroj, který nás všechny ovlivňuje stejně tak jako třeba noviny, televizní zprávy nebo knihy.

Při hledání zdrojů k mé práci jsem četla o velké spoustě vlivů filmů na naši psychiku a naše chování. Rozhodla jsem se do práce zařadit ty, dle mého názoru, nejvíce zajímavé a také nejvíce překvapivé. Kromě vlivů samotných v práci ještě vysvětluji úlohu filmu ve společnosti a faktory, které mohou náš výběr filmu ovlivnit. Jelikož v České republice neexistuje žádná knižní publikace pojednávající o tomto tématu, stala se mým hlavním zdrojem kniha amerického psychologa Ashtona D. Trice s názvem *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Dále jsem pracovala s knihou *Tajemství filmové řeči* od Jona Boorstina. Větší část tvoří mé elektronické zdroje, z nichž některé jsou z anglických či amerických serverů. Pracovala jsem také s videem vzdělávací společnosti *The School of Life*, které mi primárně poskytlo informace ohledně role filmu ve společnosti.

Jak napovídá už sám název, všechny vlivy v této práci popsané se vztahují na mladistvé, to ovšem neznamená, že neplatí pro ostatní období lidského života. Čas dospívání jsem zvolila

pouze proto, že jsem sama adolescentem, tak je mi téma o to bližší, a také z důvodu, že člověk je v období adolescence nejnáchylnější k tomu, aby byl někým nebo něčím ovlivněn.

2 ÚLOHA FILMU VE SPOLEČNOSTI

Film je pro nás tím, čím bylo divadlo v době Shakespeara nebo malířství v době Leonarda da Vinciho. Jedná se o formu umění s největším účinkem, rozpočtem a nejvíce rozmanitým publikem. Film má úžasnou vlastnost vyvolávat emoce. Přesto je nutné položit si otázku, k čemu nám lidem vlastně film je.¹ Říká se, že jako umělecké odvětví odráží společnost, jelikož jsou v něm věci často zobrazovány tak, jak se dějí v reálném životě. Pomáhá nám hledat odpovědi na otázky. Kromě toho je to výborný prvek napomáhající k socializaci stejně jako i jiné formy umění. Filmy bývají mezi lidmi prodiskutovávány a jedná se o jeden z nejčastějších spouštěčů konverzací. Dalším faktem, který si uvědomíme spíše, je to, že rozvíjí lidskou představivost. Film je způsob, kterým režiséri lidem sdělují, jak vnímají svět, a diváky tak vybízejí k tomu, aby s jejich představou souhlasili nebo naopak ne, a tím podporují lidskou představivost.²

Kinematografie nám představuje nejrůznější kultury světa. Seznamuje nás s životy jiných lidí. Svým způsobem nás sblížuje s těmi, kteří jsou nám vzdáleni ať už z hlediska polohy nebo kultury. V běžném životě bychom se nejspíš nezajímali například o problémy obyvatel Somálska, ale když je nám představen film Květ pouště, kde je hlavní hrdinkou somálská uprchlice, která hledá domov v Evropě, aby nemusela čelit tvrdým způsobům své země, probudí se v nás zájem zjistit, z jakého důvodu z Afriky utíká, a něco se dozvědět o její kultuře. Mimochodem zmíněný film byl příběhem africké modelky Waris Dirie, která se po svém útěku do Velké Británie stala jednou z nejúspěšnějších světových modelek a aktivistkou za lidská práva. Filmy nám pomáhají se sjednotit i přes všechny možné rozdíly, které nám znesnadňují navzájem si porozumět.

Je podstatně snazší vidět lidské chyby a nedostatky ve filmu u některé z postav, než si je přiznat v reálném životě. Pokud jsou něčí přesvědčení a ideologie ve filmu zpochybněny, je člověk schopen své názory přehodnotit a uznat případnou chybu.³

Pokud je film natočen na historické téma, umožňuje divákům nahlédnout do doby, kterou sami nezažili. Tvoří tedy můstek mezi současností a minulostí.

Ač se to možná nezdá, film je mocným nástrojem, který v historii nemá obdoby. V současné době se jedná o jedno z nevlivnějších médií. „*Lidé se nejen dívají, oni se do prožitku doslova vrhají. Diváci bývají kritičtí a nedočkaví, ale chtějí, aby jim tvůrci umožnili nechat se filmem*

¹ POP CULTURE: What cinema is for? [online]. listopad 2016 [cit. 2022-01-20]. Dostupný z [www: <https://www.youtube.com/watch?v=nZWceRO94dM>](https://www.youtube.com/watch?v=nZWceRO94dM).

² Essay on Impact of Cinema in Life for Students and Children [online]. [cit. 2022-01-20]. Dostupný z [www: <https://www.toppr.com/guides/essays/essay-on-impact-of-cinema-in-life/>](https://www.toppr.com/guides/essays/essay-on-impact-of-cinema-in-life/).

³ How Do Movies Impact Our Societies [online]. prosinec 2019 [cit. 2022-01-20]. Dostupný z [www: <https://yourstory.com/mystory/how-movies-impact-societies/amp>](https://yourstory.com/mystory/how-movies-impact-societies/amp).

unést. “⁴ Právě tato skutečnost filmům umožňuje, aby své diváky ovlivňovaly. Existuje spousta pozitivních i negativních vlivů na lidskou psychiku, nejdřív se ovšem pojd’me v další kapitole podívat na to, jak se vůbec stane, že si člověk konkrétní film vybere.

3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝBĚR FILMU

Výběr filmu je záležitostí, která závisí na mnoha faktorech. Roli hraje aktuální nálada člověka, preferované žánry, oblíbení herci, režiséři, scénáristé, podobnost s jinými filmy, které se člověku líbí či nelíbí. Zkrátka závisí na tolika věcech, že je snad všechny ani vyjmenovat není možné. Výběrem filmu dáváme najevo, jací jsme lidé. Všimněte si, že existuje velké množství filmových žánrů – komedie, drama, horor, thriller, dobrodružné filmy, fantasy filmy, muzikál atd. Je známo psychologické spojení mezi naší osobností a filmy, které nás osloví. Vědci Williams a Werb tvrdí, že existuje celkem šestnáct různých typů osobností, které může volba filmu představovat: oddaný idealista, věrný bojovník, vášnivý samotář, mladý mudrc, charismatický umělec, vybraný dobrodruh, odvážný detektiv, předurčený lovec, odhodlaný přeživší, osvícený léčitel, existenciální spasitel, nepřemožitelný optimista, magický tvůrce, vzpurný mileneček, respektovaný šampion a temperamentní romantik.⁵ Každý člověk může být podle těchto pánů zařazen do nějaké z výše jmenovaných skupin, a to podle toho, které filmy ho nejvíce zajímají. Pojd’me si nyní ukázat krátkou konverzaci mezi mužem a ženou, ve které je prezentován hlavní způsob, podle kterého si lidé filmy vybírají – žánr.

Ona: Chceš jít večer do kina?

On: Na co?

Ona: Na něco vtipného, na komedii.

On: Jediná komedie, kterou hrají, je *Láska na kari*.

Ona: To vůbec neznám.

On: Hraje v tom Helen Mirren. Tu máš ráda.

Ona: To mám, ale na to se mi nechce jít.

On: Co kdybychom si nějaký film půjčili?

Ona: Jaký?

On: *Interview*.

Ona: To je hrozně sprostý film. Takovýhle druh komedie nechci. Chci se podívat na něco opravdu vtipného.

On: *Já, padouch 2?*

⁴ BOORSTIN, Jon. *Tajemství filmové řeči*. Český Těšín: Euromedia Group, a. s., 2019. s. 10-11. ISBN 978-80-7617-619-5.

⁵ *Movies prove to be reflective of your personality* [online]. únor 2013 [cit. 2021-08-07]. Dostupný z [www: <http://kscequinox.com/2013/02/movies-prove-to-be-reflective-of-your-personality/>](http://kscequinox.com/2013/02/movies-prove-to-be-reflective-of-your-personality/).

Ona: Nic animovaného.

On: *Mnoho povyku pro nic* od Josse Whedona?

Ona: A to je co?

On: Shakespeare.

Ona: Něco méně složitého.

On: To je jenom hollywoodská adaptace Shakespeara.

Ona: Třeba někdy jindy.

On: Co *Hanební parchanti*?

Ona: To je klučičí film.

On: Tak něco navrhní ty.

Ona: *Ženy sobě*.

On: No tak to je stejné jako *Interview* jen s tím rozdílem, že je to pro holky. A co třeba *Grandhotel Budapešť*?

Ona: ?

On: To se ti bude líbit. Hrají tam samé hvězdy.

Ona: Kdo například?

On: Adrien Brody. Jude Law. Bill Murray. Willem Dafoe.

Ona: To se děláš legraci.

On: Ralph Fiennes. Owen Wilson.

Ona: Dobře, kdy se na to podíváme?

On: Co třeba večer? Ve čtvrt na devět?

Ona: Fajn, tak se pro mě stav v 19:45. ⁶

V této konverzaci nastavovala limity pro výběr snímku převážně žena. Nejdříve vybrala pouze žánr – komedii. V průběhu rozhovoru už ale nevybírala jen podle toho, zda je to komedie, začala také vyřazovat její specifické druhy – nechtěla se dívat na komedie vulgární, komedie animované, ani na tu podle Shakespeara. Přibližně za šest minut dospěla tato partnerská dvojice k rozhodnutí.

Dalším důležitým faktorem pro výběr filmu je bezesporu pohlaví. Ve výše uvedené konverzaci si můžete všimnout, že jak žena, tak muž používají obraty jako „To je klučičí film,“ nebo „...je to pro holky“. Tato označení mají svůj smysl. Ve 30. a 40. letech 20. století byly filmy točeny převážně podle toho, zda byli jejich cílovou skupinou muži či ženy.

⁶ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 7-8. ISBN 978-1-4766-7724-8.

Mnoho z nás má zažitou představu, že ženy mírají v oblíbě na rozdíl od mužů romantické filmy. V knize s názvem *Media Psychology* se jeden z jejích autorů Richard Harris ptal několika stovek vysokoškolských studentů, zda si vybavují, že by jako náctiletí šli se svým partnerem či partnerkou na film, který by se dal považovat za romantický. Pokud odpověď zněla ano, měli vyjádřit pocity, které v nich daný filmový kus zanechal. Ačkoli byl tento výzkum prováděn v roce 2004, tázaní studenti nejčastěji jmenovali filmy uvedené do distribuce v roce 1998 či 1999. Často mluvili o snímcích *Titanic* (1997), *Notting Hill* (1999), *Nevěsta na útěku* (1999), *Zamilovaný Shakespeare* (1999) a *Věčný příběh* (1998). Ženy filmy hodnotily vcelku velmi dobře (na stupnici od jedné do sedmi filmům většinou dali šest bodů). U mužů bychom mohli očekávat výrazně horší hodnocení, avšak ani jejich výsledky nebyly vůbec špatné (většinou filmy hodnotily čtyřmi až pěti body ze sedmi), přitom prohlásili, že se před zhlédnutím sami domnívali, že se jim daný film líbit nebude. Tento výzkum tedy prokázal, že filmy, které považujeme za určené pro ženy, se většinou líbí i mužům. Otázkou ovšem zůstává to, zda to funguje i naopak – líbí se ženám „chlapské“ filmy?⁷ Rozhodně je to zajímavá otázka pro další výzkum.

4 VLIVY FILMŮ NA ČLOVĚKA

4.1 Sebevražda jako symbol romantiky

Sebevražda je ve filmech tak časté téma, že dokonce někteří odborníci na duševní zdraví považují její zobrazování za nebezpečné. Navíc se jedná o věc, která bývá velmi často zkraslována a interpretována jako romantický a hrdinský čin. Takovýto přístup k sebevraždám však nemá své počátky ve filmu, ale v literatuře 18. století. Již v roce 1787 několik let po publikování Goetheho knihy *Utrpení mladého Werthera* vzrostl v Evropě počet sebevražd zastřelením. V tomto příběhu se hlavní hrdina Werther zamiluje do Lotty, přítelkyně a pozdější manželky svého známého, a jelikož nevidí jiné východisko, rozhodne se vzít si život. Toto dílo odstartovalo úmrtí mnoha mladíků, kteří se rozhodli svůj život po vzoru Werthera skončit, jelikož on to udělal z lásky ke své milované Lottě.

Je vědecky prokázáno, že muži páchají čtyřikrát více sebevražd než ženy. S přibývajícím věkem u mužů počet sebevražd roste, zatímco u žen číslo zůstává stále stejné. Věkově nejnáchylnější skupinou k páchání sebevražd jsou adolescenti. Kdybyste byli v jejich kůži, zůstali byste psychology pravděpodobně nepochopeni, pokud byste jim vyprávěli o důvodech, které vás původně přiměly sebevraždu spáchat. Sebevražda je druhou nejčastější příčinou smrti mladistvých. Mladí lidé mají totiž menší míru životních zkušeností, častá je u nich i konzumace psychoaktivních látek a zvýšená impulzivita⁸, takže se může stát, že takový člověk se pro

⁷ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 9. ISBN 978-1-4766-7724-8.

⁸ *Sebevražda je druhá nejčastější příčina smrti mladých lidí. Ročně si v Čechách vezme život přes 1300 lidí* [online]. září 2019 [cit. 2021-07-25]. Dostupný z [www: <https://www.lidovky.cz/domov/sebevrazda-je-druha-nejcastejsi-pricina-smrti-mladych-lidi-rocne-si-v-cechach-vezme-zivot-pres-1300.A190910_102057_In_domov_ele>](https://www.lidovky.cz/domov/sebevrazda-je-druha-nejcastejsi-pricina-smrti-mladych-lidi-rocne-si-v-cechach-vezme-zivot-pres-1300.A190910_102057_In_domov_ele).

sebevraždu rozhodne z důvodu špatného či neúplného vyhodnocení situace. Nedokáže si uvědomit, že situace, ve které se právě nachází, se časem může zlepšit. Lépe to můžeme vysvětlit na příkladu. Představte si, že je vám šestnáct let, před časem jste prožili svou první lásku a považujete ji za tu největší ve svém životě. Jenže po pár měsících vztahu dojde k rozchodu a vy si říkáte, že jste ztratili někoho, koho už nikdy nepotkáte. Přestane se vám kvůli špatnému psychickému stavu dařit ve škole a s rodiči se pohádáte kvůli špatným známám nebo chování. Najednou se ocitnete ve fázi, kdy se nemáte čeho chytit. Ztratili jste všechny záchranné body ve vašem životě. Začnete si říkat, jaké by to bylo nebýt. Jako by svět končil, a přitom si nedokážete připustit, že za nějakou dobu třeba potkáte člověka, se kterým vám zase bude dobře, období nezdaru ve škole pomine a s rodiči se zase usmíříte.

K překonání myšlenek na sebevraždu lidem filmy či jiná média často pomáhají tak, že fungují jako tzv. Papageno efekt, který je opakem k Wertherově efektu. Papageno efekt je typ textu nebo mediálního výstupu, který po svém publikování prokazatelně snižuje sebevraždnost.⁹ Tento efekt je pojmenován po postavě Papagena z Mozartovy Kouzelné flétny, který miluje princeznu Papagenu, bez které si nedovede představit život. Začne si chystat oprátku, když vtom se na scéně objeví tři géniové, kteří mu připomenou kouzelnou moc zvonkohry a tím zabrání, aby si vzal život. Papageno efekt se ve filmech často objevuje, když se postava smýšlející o sebevraždě rozhodne vyhledat odbornou pomoc. Pokud se na takový film bude dívat člověk, který plánuje skoncovat se svým životem, je velká šance, že si svůj plán rozmyslí, protože po vzoru postavy se bude snažit s cizí pomocí svou problémovou situaci vyřešit jinak než sebevraždou. Získá tím znovu chuť žít a svým problémům čelit. Jedná se snad o jeden z nejpozitivnějších přínosů filmu člověku.

Je ovšem nutné seznámit se i s negativní stránkou tohoto tématu. Jak jsem již dříve naznačila, lidé často dělají to, co ve filmech vidí. Stejně tak jako někteří muži v 18. století skoncovali po vzoru Werthera se svým životem, se spousta adolescentů ve Spojených státech amerických rozhodla pro sebevraždu kvůli seriálu Proč? 13x proto. Tuto informaci zveřejnil americký časopis Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, který napsal, že tento seriál mohl pouhý měsíc po jeho uvedení v roce 2017 za téměř 30% nárůst sebevražd dětí ve věku 10 až 17 let. Seriál sice posbíral kladné reakce jak od diváků, tak kritiků, ale také byl silně kritizován za to, že ze samotného aktu sebevraždy udělal populární a „trendy“ věc.¹⁰ Příběh pojednává o dívce jménem Hannah Bakerová, studentce střední školy, která spáchala sebevraždu. Dva roky poté dorazí ke dveřím jejího spolužáka Claye zvláštní balíček, který obsahuje několik audiokazet, které Hannah před svou smrtí nahrála. Každá kazeta vysvětluje důvody, které ji k sebevraždě dohnaly. Ačkoli psychiatři před tímto seriálem varovali, společnost Netflix si stála za jeho nezávadností, a nakonec si jeho vysílání stejně prosadila. Když se ale ukázalo, že zas tak nezávadný není, vložila do epizod druhé série přeci jen varování.¹¹ Bezesporu zajímavé však je, že nechvalné tvrzení o tomto seriálu bylo za nějakou

⁹ Média – narovinu.net [online]. Klecany: Evropská unie: Evropský sociální fond, 2021. [cit. 2021-07-25]. Dostupný z [www: <https://narovinu.net/media/>](https://narovinu.net/media/).

¹⁰ Seriál zabíjel děti. Podle vědců stojí „13 důvodů proč“ za dramatickým nárůstem sebevražd [online]. květen 2019 [cit. 2021-07-25]. Dostupný z [www: <https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/serial-zabijel-deti-podle-vedcu-stoji-13-duvodu-proc-za-dramatickym-narustem-sebevrazd.A190502_104743_In_kultura_jto>](https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/serial-zabijel-deti-podle-vedcu-stoji-13-duvodu-proc-za-dramatickym-narustem-sebevrazd.A190502_104743_In_kultura_jto>).

¹¹ Tamtéž.

dobu vyvráceno vědci z Pensylvánské univerzity, kteří naopak tvrdili, že jeho sledováním se snížilo riziko sebevražd mezi mladými lidmi ve věku od 18 do 29 let. Ať už je pravda jakákoli, seriál *Proč? 13x* proto byl celosvětově velice úspěšný a nejvíce vychvalovanými se staly jeho první dvě série.

4.2 Sexualita ve filmu: ano, či ne?

Sexualitu je ve filmech těžké zachytit věrohodně. Sexuální scény bývají pro režiséry oříškem a pro herce nejméně oblíbenou částí jejich práce. Navíc jejich pozorování v přítomnosti jiného člověka v nás často vyvolává stud. Mnohdy jsou tyto scény navíc v leccčem omylné a mladí lidé pak mají o intimních vztazích výrazně zkreslené představy. Ve filmech kupříkladu lidé vždy dosáhnou vyvrcholení a často se to navíc povede oběma aktérům najednou. V realitě většinou lidé orgasmus ve stejný moment nemají, nebo k němu nedojde vůbec. Všimněte si také, že filmy se příliš nezabývají otázkou ochrany. Bezpečný pohlavní styk se zkrátka neřeší, tím pádem ani potencionální těhotenství či pohlavně přenosné choroby. Tento fakt má zásadní vliv na děti. Bylo totiž prokázáno, že děti okolo dvanácti až čtrnácti let, které se dívají na sexuální scény, začínají dříve s pohlavním životem. Když k tomu připočteme jejich nepřilíš dokonalou informovanost o případných rizicích nechráněného pohlavního styku, mohlo by například dojít k již zmiňovanému nechtěnému těhotenství, které může být pro dívky v tak mladém věku nebezpečné jak po stránce zdravotní, tak společenské. Mezi další častý omyl zobrazovaný ve filmu patří okamžitá připravenost všech osob na sexuální akt. Analýza sexuologického týmu vědců z McGillovy univerzity v Montrealu ale předpokládá, že muži i ženy potřebují průměrně deset minut, než je jejich tělo a mysl naladěna na sexuální hrátky.¹²

Na druhé straně mohou filmy pomoci zrajícím dívkám, které v období dospívání začínají pociťovat sexuální přitažlivost k opačnému pohlaví. Pokud se dívce ve filmu zalíbí některá z mužských postav, začne si její jednání s ženami představovat jako to správné a bude takové jednání požadovat i po svém budoucím partnerovi. Studie prokázaly, že dívky takto ovlivněné pociťují k chlapcům větší důvěru a je větší šance, že s někým vstoupí do vztahu než dívky, které ve filmech žádné mužské postavy nepřitahují.¹³ Kdybychom v tomto případě měli uvést kladnou vlastnost filmových sexuálních scén, řekli bychom, že mohou mladým lidem pomoci ukázat, jak sexuální akt zhruba probíhá a možné aktivity, které se během něj dají provádět. Mladiství tak díky nim budou alespoň vědět, co mohou od intimních vztahů očekávat.

Zajímavým faktem je, že podle průzkumu prováděného dámami Kelly Ladin L'Engleovou, Jane D. Brownovou a M. P. Halpernovou projevovaly větší zájem o filmy se sexuální tematikou dívky, které již dostaly svou první menstruaci, než dívky, které dosud nemenstruovaly. Zatímco dívky, u kterých se perioda ještě nedostavila, vnímaly sexuální scény jako věc zvláštní

¹² *Pět věcí, které nás filmy učí špatně o sexu* [online]. červen 2021 [cit. 2021-07-30]. Dostupný z [www: <https://www.elle.cz/laska-sex/pet-veci-ktere-nas-filmy-uci-spatne-o-sexu>](https://www.elle.cz/laska-sex/pet-veci-ktere-nas-filmy-uci-spatne-o-sexu).

¹³ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 143. ISBN 978-1-4766-7724-8.

a nesmyslnou k zobrazování, již menstruuující dívky je braly jako vhodnou a přirozenou součást snímku.¹⁴

Nakonec je však nutno říci, že pokud jste rodič a chcete, aby vaše dítě se zahájením sexuálního života nikam nespěchalo, sledujte filmy se sexuálním obsahem s ním. Je prokázáno, že pokud se rodiče dívají na sexuální scény společně s dětmi, snižuje to riziko zahájení předčasného pohlavního života u dětí.

4.3 Zobrazování násilí

Dario Argento, Quentin Tarantino nebo Stanley Kubrick. To jsou jména některých režisérů, kteří jsou známí častou přítomností násilí v jejich filmech. Násilí ve filmech přibývá, a proto si na něj zvykáme čím dál víc a pro mnoho diváků už nepředstavuje problém, kvůli kterému by se na film báli dívat. Někdy je násilí ve filmu potřeba, jelikož pomáhá dokreslit celkovou atmosféru nebo se tam prostě hodí – například ve válečných filmech nebo v detektivkách, když se zobrazuje průběh vraždy. Jenže občas jsou filmy násilné až moc a některé by takové vůbec být nemusely. Zatímco někteří lidé násilí ve filmech sami vyhledávají, jiní se, když nějaká násilná scéna probíhá, nemohou na obrazovku ani podívat. Pravdou je, že v mnoha filmech se různé problémy násilím často řeší – je to jednoduchý způsob, jak věcem čelit. Frekventované sledování násilných filmů se může projevit spoustou negativních změn na lidském charakteru. Může například dojít k poklesu empatie. Lidé s nízkou mírou empatie často mívají reakce, jejichž dopady, které zraňují osoby v jejich okolí, si neuvědomují. Stávají se vůči násilí necitliví, tedy neschopní pochopit, že násilí je špatná věc, která by se neměla dít. Namísto toho, aby potencionálnímu násilí zabránili, ho buď podporují, nebo vůbec nehodlají řešit. Nejnebezpečnější je však samotné přejímání násilí neboli kopírování násilného chování filmových postav. Násilí se pro člověka stane běžnou věcí, přirozenou součástí jeho života. Studie kanadského psychologa Alberta Bandury a jeho kolegů přišla na zajímavé výsledky, které nám prozrazují, že člověk přejímá násilné chování od filmové postavy, která je mu nějakým způsobem blízká – může se jednat o příslušnost ke společenské vrstvě, národu nebo o dobu, v níž je film zasazen. Podle Bandurovy studie mají dnešní lidé sklony jednat jako postavy z filmů odehrávajících se v současnosti spíše než z filmů, jejichž děj je zasazen do jiného století. Nejčastěji však kopírujeme chování stejného pohlaví, jako jsme my. Z již zmíněné studie je zřejmé, že chlapani či muži napodobují jednání mužských postav a ženy či dívky zase těch ženských. Dalším zajímavým poznatkem je, že z hlediska brutality převzaté z filmů, jsou na tom ženy podstatně hůře. Agresivnější jsou nejen v imitování fyzického násilí, ale hlavně ve verbálním projevu.

Přivlastnění si násilného jednání však člověk nezískává jen ze zhlédnutých filmů. Existují povolání, během nichž se s násilím lidé setkávají denně. To platí třeba pro policisty. Může se to ale stát i v případě, že bydlíte v místě s vysokou kriminalitou, kde jsou přeapadení, znásilnění nebo vraždy běžné. Přes to všechno stále platí, že lidé mají ve zvyku přejímat chování kladných postav spíše než těch záporných. Někdy je ovšem velmi těžké určit, zda se kladná postavy

¹⁴ Tamtéž.

opravdu chová správně. V amerických filmech je totiž běžné, že kladní hrdinové často používají zbraně, ať už pouze k obraně či úmyslnému zabití. Naproti tomu v japonských filmech se zbraněmi zacházejí spíše záporné postavy, takže kladný hrdina v nich přeci jen má uvěřitelnější reputaci. Jinými slovy to, co jsem právě zmínila, dokazuje, že všichni ve svém životě občas násilí použijí, neboť je v nás zakořeněno a schopni jsme ho všichni.

4.3.1 Horory

V osmdesátých letech dvacátého století se začaly stávat populárními hororové filmy. Snímky jako Halloween, Noční můra v Elm Street či Osvícení si získaly obrovské množství diváků. Všechny uvedené filmy měly kromě žánru ještě další společnou věc – zobrazovaly násilí. Lidé začali v tomto filmovém žánru nacházet uspokojení. Oblíbenými halloweenskými kostýmy byli Michael Myers či Freddie Kruger, což znamenalo, že i děti chtěly být jako tyto filmové postavy. Někteří teoretici se dokonce domnívají, že grafické znázorňování násilí ve filmech vedlo ke vzniku generace dětí, která násilí považovala za normální a správné.¹⁵

Ačkoli si toho možná nejsme vědomi, sledování hororových filmů na nás působí stejně jako sledování filmů jakéhokoli jiného žánru. Stejně tak jako dostaneme hlad, když se díváme na pořad o vaření nebo když v nás erotický film vzbudí sexuální touhu, stejně tak nás ovlivňují i horory. Otázkou je, proč se na ně lidé vůbec dívají. Odpověď je jednoduchá – chtějí se bát, touží se vystavit adrenalinu a určité míře krátkodobého stresu. Nic by se ovšem nemělo přehánět. Je naprosto normální, že po zhlédnutí hororu má člověk potíže v noci usnout. Lékaři však varují před dlouhodobým sledováním těchto filmů, neboť to může způsobit chronickou nespavost. Když se totiž na horor díváme, jsme vystavováni přivalům adrenalinu a určitému nervovému vypětí, které v mozku spouští proces jakési obrany. Mozek tedy naše tělo nastaví tak, abychom v případě nebezpečí byli schopni okamžitě se bránit a utíkat. Tohle ovšem není jediný negativní vliv tohoto druhu filmu na naši psychiku. Bylo prokázáno, že milovníci hororů jsou často velice impulzivní, nezvládají stresové situace a snadno se rozčílí. Mívají sklony k agresivnímu jednání.¹⁶

Oblíbenost hororového žánru je ovšem pochopitelná. Kinematografie se vyvíjela a filmaři měli potřebu přijít s něčím novým a experimentovat. Navíc jako horor neoznačujeme pouze násilím nabitě filmy, obsahující mnoho krve, ale také napínavé snímky, které byly zajímavé pro své pojetí a zobrazení nadpřirozených sil, které lidé do té doby ve filmech nevidali. Proto není správné označovat žánr, jako je horor, za něco nekvalitního či podřadného, neboť v mnoha případech se jedná o snímky s originální myšlenkou.

¹⁵ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 17. ISBN 978-1-4766-7724-8.

¹⁶ *Proč bychom se raději neměli dívat na horory* [online]. červen 2019 [cit. 2021-01-15]. Dostupný z [www: <https://www.bety.cz/zdravi-a-zivotni-styl/clanky/30868/Proc-bychom-se-radeji-nemeli-divat-na-horory>](https://www.bety.cz/zdravi-a-zivotni-styl/clanky/30868/Proc-bychom-se-radeji-nemeli-divat-na-horory).

4.4 Návykové látky ve filmu

4.4.1 Kouření

„Na světě je až 1,3 miliardy kuřáků. Každoročně na následky kouření umírá 4 800 000 lidí. Každou hodinu zemře kvůli své závislosti na nikotinu 560 lidí.“¹⁷ Jsou to děsivá čísla, která se neustále zvětšují. Mají na tom svou vinu i filmy? Ze studie Centra pro kontrolu a prevenci nemocí v Atlantě vyplývá, že užívání tabáku ve filmu stoupl mezi lety 2010 až 2016 o 72 %. Ve filmech s omezeným přístupem (s ratingem R) byl nárůst dokonce 90%. „Studie sledovala takzvané „tabákové incidenty“ neboli okamžiky, v nichž bylo ukázáno či naznačeno kouření cigaret, doutníků, dýmek, vodních dýmek či elektronických cigaret.“¹⁸ Kvůli nadměrnému počtu užití cigaret upozornili autoři této iniciativy například na drama Ulice Cloverfield 10 či oscarový snímek La La Land. S tímto současným trendem kouření ve filmu si dělají starosti zdravotníci po celém světě. Věří, že může negativně ovlivnit mladé diváky.

Kouření ve filmu není, samozřejmě, záležitostí pouze současné doby. Staré černobílé filmy především z 30. a 40. let 20. století jsou ho plné natolik, že bychom si je bez něj snad ani nedovedli představit. Kouření bylo tenkrát jakýmsi společenským rituálem a trendem, který prosazoval každý, kdo chtěl být součástí noblesní společnosti. Kouření tenkrát znamenalo symbol elegance, a proto není divu, že diváci neustále vídali s cigaretou v ruce nejkrásnější herečky té doby, jako byly třeba Greta Garbo nebo Marlene Dietrich, a kdybychom se bavili o období první republiky a protektorátu v českých zemích, pak by mezi pověstné kuřačky určitě patřily Adina Mandlová s Lídou Baarovou. Tenkrát nikoho nezajímalo, zda se jedná o škodlivou věc, dnes je tomu ovšem přesně naopak.

Experiment profesora psychologie Ashtona D. Trice z James Madison University ve Virginii však prokázal, že pokud se divák na kouření postav ve filmu cíleně nezaměří, častokrát si ani nepamatuje, že daná postava ve filmu cigaretu užívala. Trice svou hypotézu potvrdil tím, že se podíval se svými studenty na film Dobrý Will Hunting (1997) a poté jim řekl, aby se na film podívali znovu a spočítali, kolikrát v něm uvidí nějakou postavu kouřit. Zatímco po prvním zhlédnutí si skoro nikdo nevzpomínal, zda ve filmu vůbec někoho s cigaretou viděl, anebo si to pamatoval pouze matně, po zhlédnutí druhém údajně někteří dokonce přestali počítat, když podvanácté zaznamenali kouřící postavu.¹⁹ Zobrazování užívání cigaret je tedy rizikové pouze pro adolescenty, kteří jsou kouření nějakým způsobem vystavováni i v reálném životě (například mají rodiče kuřáky nebo se stýkají často s někým, kdo kouří), protože ti mají větší motivaci s kouřením experimentovat.

¹⁷ *Statistiky kouření* [online]. 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupný z [www: <https://www.anamneza.cz/Statistiky-koureni/clanek/78>](https://www.anamneza.cz/Statistiky-koureni/clanek/78).

¹⁸ *Studie: ve filmech se kouří stále více. Spotřeba tabáku roste také ve snímcích pro mladé* [online]. červenec 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupný z [www: <https://www.irozhlas.cz/kultura/film/studie-ve-filmech-se-kouri-stale-vice-spotreba-tabaku-roste-take-ve-snimcich-pro_1707150700_kro>](https://www.irozhlas.cz/kultura/film/studie-ve-filmech-se-kouri-stale-vice-spotreba-tabaku-roste-take-ve-snimcich-pro_1707150700_kro).

¹⁹ TRICE, Ashton D., GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 140. ISBN 978-1-4766-7724-8.

Obr. 1 Marlene Dietrich

4.4.2 Alkohol

Alkohol hraje ve filmech mnohem důležitější roli než kouření. Dokonce jsou záměrně točeny filmy o problematice závislosti na alkoholu, které ho zobrazují jako škodlivou drogu a varují před potencionálními riziky jeho užívání. Na toto téma byly natočeny skvělé snímky jako například *Ztracený víkend* (1945), *Dny vína a růží* (1962), *Opustit Las Vegas* (1995), *Dům z písku a mlhy* (2003)²⁰ a ještě si dovolím zmínit vynikající dánský film *Chlast* z roku 2020 v režii Thomase Vinterberga, spoluzakladatele filmářského hnutí Dogme 95.

Filmy pojednávající o alkoholové problematice jsou točeny záměrně tak, aby diváka odradily od touhy být jako jejich hlavní postavy. Proto bývají často velice realistické a také složité na sledování.

4.4.3 Marihuana

S užíváním marihuany se zřejmě ve filmech nesetkáváme tolik jako se dvěma předešlými látkami, každopádně je přítomno jak v komediích, tak i vážných snímcích, a téměř vždy je spojeno s problémy. Ve filmu *Big Lebowski* (1998) představuje Jeff Bridges postavu Jeffreyho, muže závislého na marihuaně, kterého její užívání přivádí do vážných životních situací, které by v případě, že by se nejednalo o komedii, ale vážný film, měly fatální následky. V případě tohoto filmu je ale postava Jeffa Bridgese díky užívání marihuany a jeho notoricky známým hláškám, které se staly součástí populární kultury, považována za ikonu.

Existují pevné důkazy, že demonstrace užívání marihuany ve filmu vede u adolescentů k touze tuto drogu vyzkoušet. Zde platí opět tvrzení, které jsem zmiňovala v části práce věnované sexualitě ve filmu – sledování filmů s výskytem marihuany společně s rodiči snižuje riziko, že jejich dítě bude mít v budoucnu zájem tuto látku samo zkusit.

4.5 Placená propagace

Anglické označení pro toto slovní spojení je product placement, skutečnost, se kterou se setkáváte téměř v každém filmu a kolikrát si to ani neuvědomíte. Placená propagace znamená

²⁰ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 141. ISBN 978-1-4766-7724-8.

„nenápadnou propagaci značek v běžném nereklamním prostředí.“²¹ Jedná se vlastně o formu skryté reklamy, která v sobě zahrnuje umístování různých produktů, log nebo názvů firem do uměleckých děl, jako jsou například filmy nebo písně.²² Jejím cílem je přimět diváky (v případě knih a písní čtenáře a posluchače) k tomu, aby si koupili zmíněný produkt či využili zmiňovaných služeb. U skrytých reklam jde velmi obtížně rozlišit, zda se o reklamu vůbec jedná, protože tak nejsou označeny. Ačkoli je tento prostředek reklamy spojován s jednadvacátým stoletím, k jeho použití došlo mnohem dříve, a to v devatenáctém století, kdy dopravní magnáti žádali světově proslulého spisovatele Julesa Verna, aby ve svém díle Cesta kolem světa za osmdesát dní z roku 1873 zmínil jejich dopravní společnost. Verne tak učinil velice rád, protože mu za jeho službu byla slíbena dobrá finanční odměna.

„Později začala být placená propagace spojována především s filmovým průmyslem a televizní produkcí.“²³ Mezi prvními filmaři, kteří ve svém díle tohoto typu propagace využívali, byli bratři Lumiérové, když po dohodě se švýcarským obchodníkem François-Henri Lavanchy-Clarkem zobrazili v jejich krátkém filmečku Přehlídka osmého praporu Clarkovo Sluneční mýdlo. Totéž věc po nich za několik let zopakovali režiséri amerického filmu Wings z roku 1927, kteří v něm zmínili Hersheyovy čokoládové tyčinky, a také známý italsko-americký filmový režisér Frank Capra, když v dnes už klasickém vánočním snímku Život je krásný propagoval časopis National Geographic.²⁴ Placená propagace ve filmu přetrvává do dnešních dnů a zřejmě už nikdy nezmizí, jelikož filmařům slibuje výhodné finanční částky.

Obr. 2 Placená propagace firmy Coca-Cola v americkém sitcomu Přátelé

²¹ Co je to product placement? [online] březen 2018 [cit. 2022-01-16]. Dostupný z www: <<http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement>>.

²² Tamtéž.

²³ Co je to product placement? [online] březen 2018 [cit. 2022-01-16]. Dostupný z www: <<http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement>>.

²⁴ Tamtéž.

Obr. 3 Vyobrazení produktu firmy Nike ve filmu Forrest Gump

Obr. 4 Propagace notebooku VAIO v bondovce Casino Royale

V podstatě existují dva typy placené propagace. Jeden z nich se ve velkém užívá dnes, kdy už je zvykem, že tvůrci ve filmech užívají placenou propagaci, aniž by se zdlouhavě zabývali tím, jak by konkrétní název či logo firmy zakryli. Produkty jsou divákovi zobrazovány přímo bez jakéhokoli zastírání. Dříve tomu vždy tak nebylo a užíval se spíš druhý, více mazaný způsob, kdy produkt nebyl ve filmu pojmenován, ale lidé stejně věděli, o jakou značku se jedná. Příkladem je film Loupež po italsku z roku 2003, kde si skupina zlodějů oslavujících svoji poslední krádež podává láhev šampaňského. Nezazní ani není vidět její název, avšak její etika a tvar jsou tak specifické, že člověku, který se alespoň trochu v šampaňském vyzná, je hned jasné, o jakou značku se jedná (šampaňské značky Dom Pérignon).²⁵

Placená propagace bývá často vystavována kritice za to, že maže hranici mezi uměním a reklamou. Ačkoli si o ní může každý myslet, co chce, nemělo by nás její užívání překvapit. Filmy ani televize nikdy nesloužily pouze k zábavě, vždy bylo jejich účelem také vydělávat.

²⁵ *Co je to product placement?* [online] březen 2018 [cit. 2022-01-16]. Dostupný z [www: <http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement>](http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement).

4.6 Postavení ženských rolí ve filmu

Role, kterou mají ženy ve filmu, se v průběhu let značně změnila. Dříve bývaly vykreslovány jako slabší pohlaví, které je bezbranné a čeká na mužskou záchranu. Prakticky nebylo možné, aby žena byla statečnou hrdinkou, která zachrání svět, vyřeší záhadu, nebo porazí nepřítele, protože se sama vždy dostala do situace, ze které potřebovala být zachráněna svým mužským protějškem. S takovýmto postavením žen ve filmu je spojeno i spousta stereotypů, nad kterými už se dnes spíše pousmějeme. Ženy potom vnímáme jako osoby méně silné a také citově labilnější, než jsou muži.

Ženské postavy bývaly spojovány primárně se šarmem a svůdností. To je znát hlavně v klasickém žánru film noir²⁶, kde bychom mohli úlohy žen rozdělit do dvou skupin: femme fatale a dívka od vedle.

4.6.1 Femme fatale

Femme fatale (v překladu „osudová žena“) je typem ženské hrdinky, která bývá častokrát označována za středobod celého filmu. Femme fatale je okouzující a záhadná. Svou krásu používá k tomu, aby od mužů dostala to, co chce, a mnohdy mužské hrdiny svou mazaností přivádí do nebezpečných situací. Hrdinky tohoto typu jsou zvyklé dělat si věci po svém a nevdají jim, že mohou být jejich metody označovány společností jako nemorální.

Obr. 5 Rita Hayworth ve filmu Gilda – typická femme fatale

4.6.2 Dívka od vedle

Dívka od vedle bývá typem ženy, která je nenápadná a často zastíňovaná dalším typem – femme fatale. Jedná se o upřímnou, nevinnou a roztomilou ženu, kterou hlavní hrdina přehlíží a nezajímá se o ni, ačkoli ona o něm ví mnoho. S opětováním svých citů se někdy setká na konci filmu v případě, že hlavní hrdina z nějakého důvodu nemůže skončit s femme fatale.²⁷

²⁶ Filmový žánr existující ve 40. a 50. letech 20. století, vyznačující se černobílým vzhledem s převahou tmavých tónů, v němž je mnoho příběhů odvozeno od detektivních románů. Postavy jsou charakteristické pro svou cyničnost a necitelnost.

²⁷ *Portrayal of women in film noir* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupný z [www: <https://en.wikipedia.org/wiki/Portrayal_of_women_in_film_noir#The_girl-next-door>](https://en.wikipedia.org/wiki/Portrayal_of_women_in_film_noir#The_girl-next-door).

Obr. 6 Cathy O'Donnell ve filmu *Žijí v noci* – ukázkový příklad dívky od vedle

Dnešní kinematografie dává ženám v některých případech zcela odlišné postavení. Již existují hrdinky, které se svými vlastnostmi a schopnostmi mohou svým pánským protějškům zcela vyrovnat. Vznikla celá řada statečných a silných hrdinek jako třeba Ellen Ripley z *Vetřelce*, princezna Leia za *Star Wars*, Beatrix Kiddo z filmu *Kill Bill*, Dana Scully ze seriálu *Akta X*, bojovnice Xena, agentka Clarice Starlingová z legendárního *Mlčení jehňátek* nebo Lara Croft. Všechny tyto ženy ukázaly svou fyzickou nebo psychickou sílu, a tím divákům daly jasně najevo, že od žádných mužů rozhodně zachraňovat (v jakémkoli smyslu) nepotřebují. Když se začaly točit filmy, v nichž byly hlavními hrdinkami ženy, ovlivnilo to spoustu mladých žen, aby zkusily mužské profese. Rázem se z nich stávaly policistky, kosmonautky či vojačky, protože získaly sebevědomí a touhu být tak statečné jako jejich filmové vzory.

4.7 Pohled na národnostní menšiny a rasy

Zatímco mnoho lidí kritizuje specifické filmy pro jejich vykreslení národnostních menšin a tvrdí, že přispívají k etnickým a rasovým předsudkům, někteří je považují za věc, která přispěla k rozvinutí pozitivních přístupů k národnostním minoritám. Jednou z nejvíce zobrazovaných národnostních menšin se stali Židé, kteří se často objevovali zejména v německých filmech z období druhé světové války. Zde byli vyobrazováni jako zvrhlí zločinci. Stejně tak Američané v tomto období ve svých filmech zobrazovali Japonce jako šílené masové vrahy, kteří byli schopni obětovat vlastní životy za to, aby podpořili imperialismus své země. Velice překvapivý se může zdát fakt, že Němci nebyli na rozdíl od Japonců v amerických snímcích zobrazováni tak špatně jako Japonci, ovšem pokud přihlídneme k událostem ze 7. prosince 1941, rázem zjistíme, že ačkoli Němci druhou světovou válku začali, Američané se více toužili pomstít japonským nepřátelům, kteří zmíněného roku brutálně napadli havajský přístav Pearl Harbor.

K jednomu z nejúspěšnějších filmů z období druhé světové války patří *Jindřich V.*, adaptace Shakespearovy divadelní hry, z roku 1944 s Laurencem Olivierem v hlavní roli. Aby film ještě více zvýraznil nacionalisticky zaměřeného krále, vyskytuje se v něm mnoho menšin ze všech

částí Velké Británie (ze Skotska, Walesu, Irska a Anglie), kteří se setkají a následně zjistí, že nejsou sami sobě nepřáteli, tím pádem se mezi nimi utváří častokrát i pevné přátelské vztahy.

Zdá se, jako by si Hollywood uvědomoval svou zodpovědnost vůči etnickým rasám. Když například Harry S. Truman, prezident Spojených států amerických v letech 1945 až 1953, podepsal 26. července 1948 dokument (Executive Order 9981), který ve Spojených státech oficiálně zrušil rasovou segregaci v americké armádě, přetočil Hollywood některé scény ze svých snímků, aby podle vzoru Trumana ukázal, že černošská i bělošská rasa mohou bojovat společně a být si rovny.²⁸ Trumanův zákon umožňoval černošským vojákům mimo jiné vykonávat v armádě vyšší funkce, neboť až do roku vydání tohoto dokumentu zastávali pouze funkce podřadné a bylo s nimi zacházeno výrazně hůře než s jejich bělošskými kolegy. Jednalo se o jeden z nejdůležitějších činů Harryho S. Trumana během celé jeho kariéry a mimo jiné se tento dokument stal také jednou z věcí, o kterou se později opírali aktivisti za práva černochů v 50. a 60. letech během rasové segregace ve Spojených státech amerických.²⁹

Obr. 7 Harry S. Truman s afroamerickým seržantem amerického letectva

To, že se v hollywoodských filmech začaly stírat rozdíly mezi Afroameričany a bělochy v armádě, vedlo rovněž ke zlepšení pracovních podmínek černošského obyvatelstva a k lepšímu přístupu k němu. Je pravda, že tímto rasová segregace ve Spojených státech sice neskončila, ale snahy o její zlepšení se objevovaly už na konci 40. let, kdy se Hollywood rozhodl všem ukázat, že lidé jsou si opravdu rovni.

²⁸ TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. s. 157. ISBN 978-1-4766-7724-8.

²⁹ *Why Harry Truman Ended Segregation in the US Military in 1948* [online]. listopad 2020 [cit. 2022-01-19]. Dostupný z [www: <https://www.history.com/news/harry-truman-executive-order-9981-desegregation-military-1948>](https://www.history.com/news/harry-truman-executive-order-9981-desegregation-military-1948).

5 PRAKTICKÁ ČÁST

Sociologický průzkum

1. Téma (výzkumný problém, cíl)

Jelikož se teoretická část práce zabývá vlivy filmů na lidskou psychiku, rozhodla jsem se prostřednictvím sociologického průzkumu zjistit, zda vlivy, o kterých v práci píše, platí i pro osoby v mém okolí. Průzkum je zaměřen na respondenty různých věkových kategorií, na muže i ženy. Jeho prostřednictvím chci zjistit, zda budou informace načerpané z tištěných a elektronických zdrojů potvrzeny i v tomto průzkumu.

2. Otázky

Respondentům bylo položeno celkem šest otázek.

- Souhlasíte s tím, aby byl ve filmech zobrazován pohlavní styk?
- Proč ano/ne?
- Co si myslíte o násilí ve filmech?
- Ovlivnil Vás někdy nějakým způsobem určitý film?
- Jakým způsobem Vás ovlivnil?
- O který film se jednalo?

Na pátou a šestou otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří ve čtvrté otázce zvolili kladnou odpověď.

3. Hypotéza

Má hypotéza je taková, že více respondentů nebude souhlasit s tím, aby byl pohlavní styk ve filmech zobrazován. Dle mého názoru bude mezi nejčastější důvody patřit to, že je to věc velice intimní a není vhodné zmiňovat ji ve filmech kvůli dětem. Co se týká názoru na násilí, domnívám se, že nejvíce respondentů zvolí odpověď, že nemá násilí ve filmech rádo, nebo že jim nevadí. Předpokládám, že by každý respondent mohl být ovlivněn nějakým filmem. Mezi nejčastější druhy vlivů bude patřit koupě určitého produktu nebo změna postojů k různým věcem. Konkrétní filmy, které dotazované ovlivnily, se neodvážuji odhadnout, jelikož jejich škála je opravdu velice široká. Domnívám se však, že se nejčastěji bude jednat o filmy Spojených států amerických, jelikož právě ty se nejvíce uvádějí v českých kinech (hned vedle filmů českých).

4. Metoda

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum ve formě dotazníku.

5. Počet respondentů (dotazovaných)

85, z toho 57 žen a 28 mužů.

6. Věková skupina

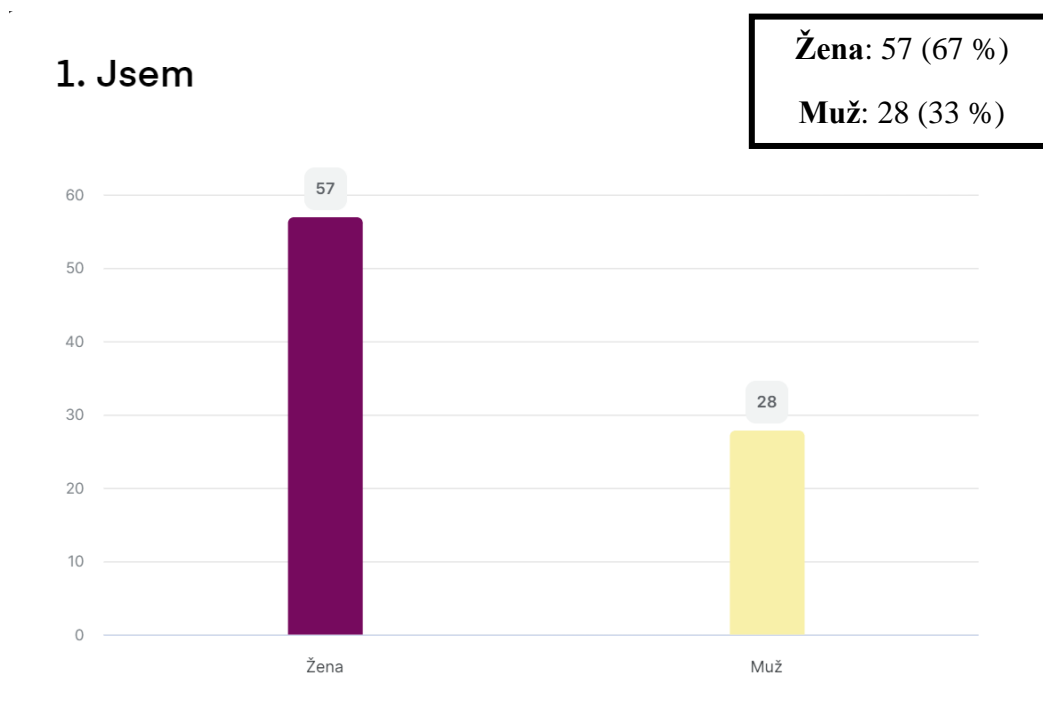
Věk respondentů se pohybuje od 15 let do 61 let a více.

7. Lokalita

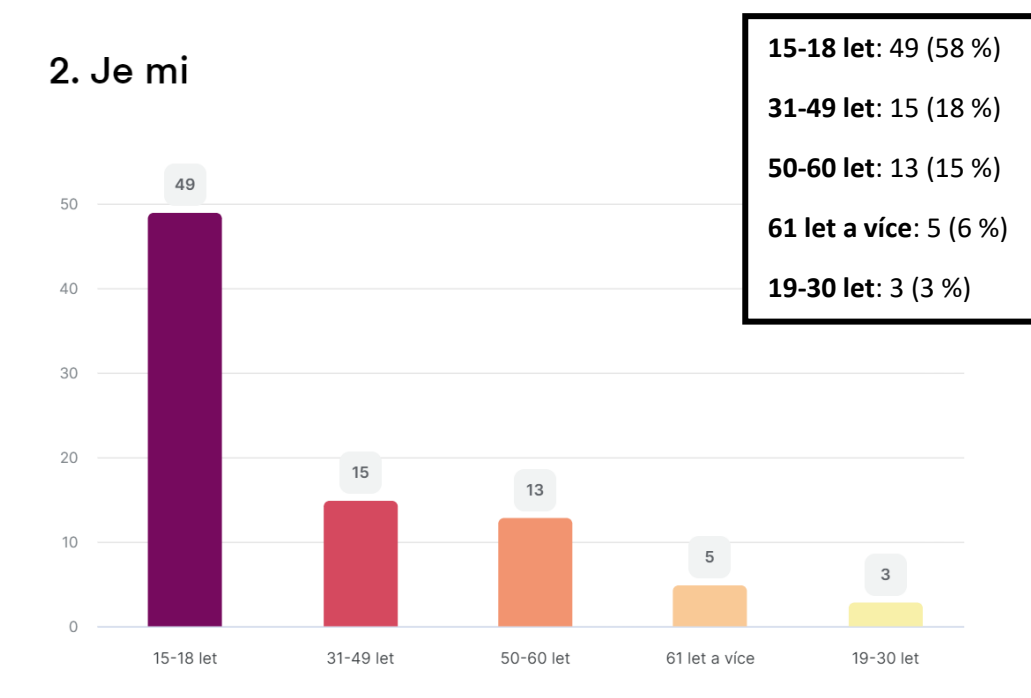
Výzkum byl prováděn na Gymnáziu Zikmunda Wintra, v okolí mého bydliště (Lány) a také v Novém Strašecí.

8. Realizace (grafy)

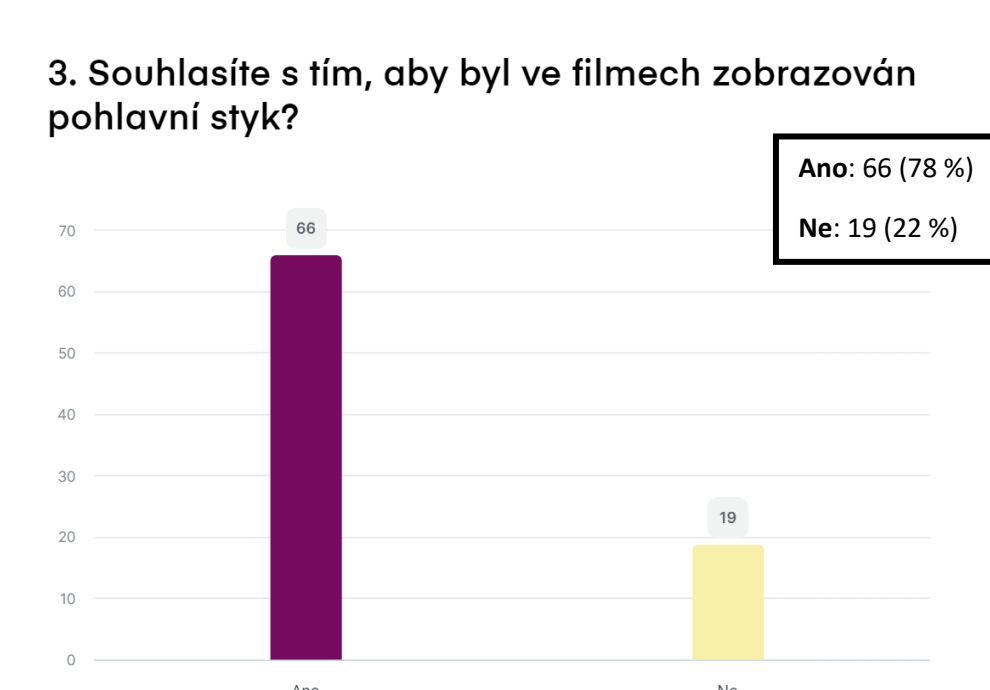
Graf č. 1: Pohlaví

Graf č. 2: Věk

Graf č. 3: Pohlavní styk ve filmech

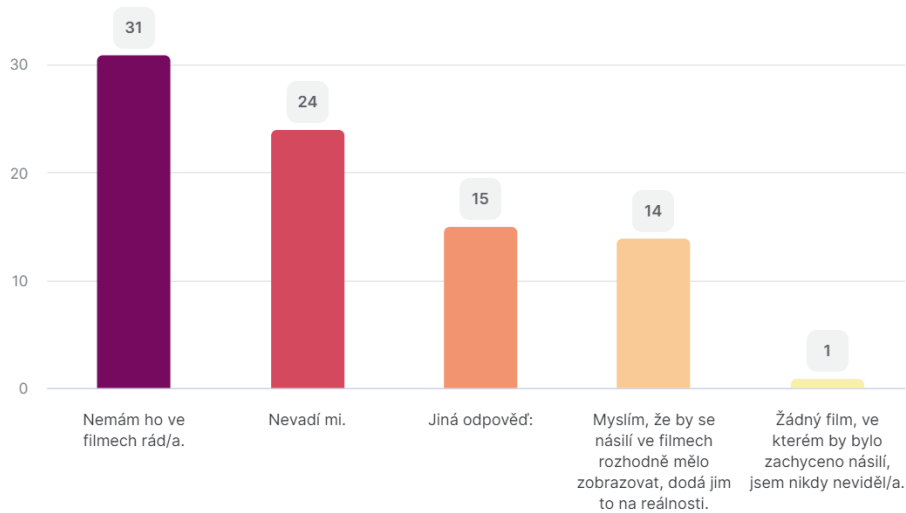
Tabulka č. 1: Proč se zobrazením pohlavního styku souhlasí/nesouhlasí?

Tato otázka byla otevřená, tudíž odpovědi byly různé. Níže do tabulky jsem vybrala ty nejčastěji se opakující. Odpovědi, které byly zcestné a nevztahovaly se k otázce, v tabulce uvedeny nejsou.

SOUHLASÍ	NESOUHLASÍ
Je to součást života.	Nepřijde mi to etické.
Je to přirozená věc.	Je to soukromá věc.
K některým filmům to dokáže dotvořit postavu, u některých je to zbytečné. Navíc, pokud je pohlavní styk součástí filmu, bývá věkově omezen, takže v tom nevidím problém.	Vznikají trapné okamžiky při sledování s dětmi.
Je to dobrá příprava dětem do života.	Je to divné.
Jde o přirozený akt související s projevem lásky.	Je to neslušné.
V rozumných mezích to může být poučné a inspirativní.	
Jedná se o zajímavé zpestření filmu.	

Graf č. 4: Násilí ve filmech

5. Co si myslíte o násilí ve filmech?

Nemám ho ve filmech rád/a.: 31 (36 %)

Nevadí mi.: 24 (28 %)

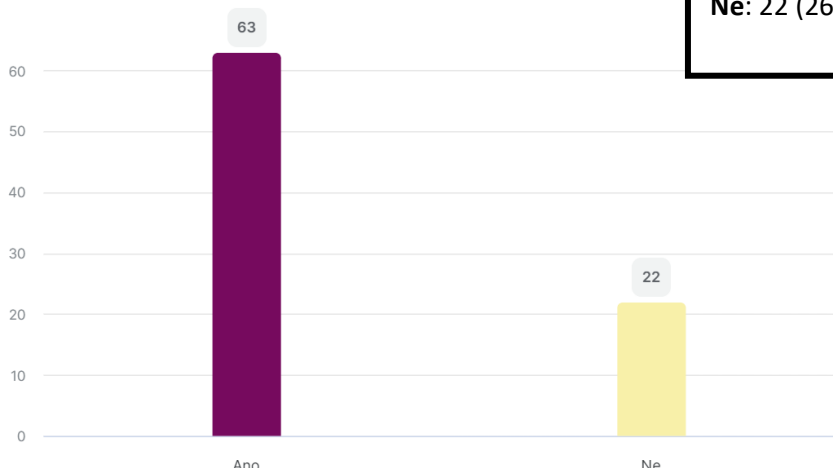
Jiná odpověď: 15 (18 %)

Myslím, že by se násilí ve filmech rozhodně zobrazovat mělo, dodá jim to na reálnosti.: 14 (16 %)

Žádný film, ve kterém by bylo zachyceno násilí, jsem nikdy neviděl/a.: 1 (1 %)

Graf č. 5: Vliv určitého filmu na respondenta

6. Ovlivnil Vás někdy nějakým způsobem určitý film?

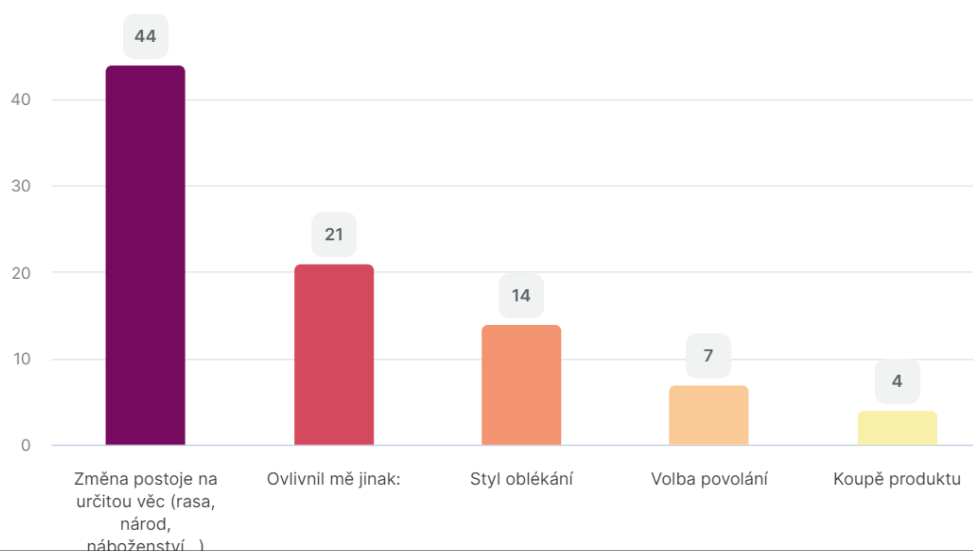
Ano: 63 (74 %)

Ne: 22 (26 %)

Graf č. 6: Způsob vlivu filmu na respondenta

U této otázky bylo možné zaškrtnout více odpovědí.

7. Pokud jste v otázce číslo 6 odpověděli "Ano", jakým způsobem?

Změna postoje na určitou věc (rasa, národ, náboženství...): 44 (49 %)

Ovlivnil mě jinak: 21 (23 %)

Styl oblékání: 14 (16 %)

Volba povolání: 7 (8 %)

Koupě produktu: 4 (4 %)

Tabulka č. 2: O který film se jednalo?

Schindlerův seznam, Ženy v běhu, Nikdy neotírej slzy bez rukavic, Letiště (1970), Dobrý ročník, Zkažená mládež, Kukačka v temném lese, Křídla Vánoc, Kladio na čarodějnice, Joker (2019), Oddělen, Zrůda, Smrtící Bumerang, Angelika, Je to i můj život, Hanebný pancharti, Game Changers, Ronaldo, Bird Box, Pán prstenů, Eragon, Po strništi bos, Pretty Woman, Zelená míle, Vlasy, Jdi a dívej se, S tebou mě baví svět, To the bone, Pelíšky, seriál Peaky Blinders, S čerty nejsou žerty, Rambo, Rocky, Forrest Gump, Mluv s ní, filmy Pedra Almodóvara (např. Mluv s ní), Africká královna, Hádej, kdo přijde na večeři

9. Závěr (prezentace výsledků)

Výsledky dotazníku ukázaly, že více respondentů souhlasí s tím, aby pohlavní styk byl ve filmech ukazován, tudíž se moje hypotéza č. 1 nepotvrdila. Mezi nejčastější důvody, proč by pohlavní styk do filmu zařadili, patřilo, že se jedná o přirozenou součást života. Naopak ti, kteří byli proti, argumentovali tím, že se jim to zdá nevhodné a že se jedná o věc soukromou. Má hypotéza č. 2, která se týkala otázky násilí ve filmu, byla naopak potvrzena, protože nejvíce respondentů odpovědělo, že nemá násilí ve filmech rádo (celkem 36 %) a hned poté bylo nejvíce těch, kterým nevadí (28 %). Co se týká vlivu konkrétního filmu na respondenta, hypotéza č. 3 byla také potvrzena, jelikož 74 % dotazovaných odpovědělo, že je film nějakým způsobem ovlivnil. Nejčastěji se jednalo o změnu názoru či postoje například vůči specifické rase, národu či náboženství a změnu ve stylu oblékání. Spoustu respondentů film ovlivnil také úplně jinak než nabízenými způsoby. V poslední otázce se měl potom objevit konkrétní název filmu. Tady byly odpovědi opravdu velice rozmanité a k vidění jsou v tabulce č. 2. Výsledky dotazníku mě přivedly k ještě dalším otázkám. Zajímalo by mě například, jakým způsobem určitý film ovlivnil 23 % respondentů, kteří zvolili odpověď, že na ně film měl úplně jiný vliv než vlivy mnou nabízené, a zda by mezi odpověďmi zazněly například další vlivy zmíněné v mé práci (mohlo by se jednat třeba o kouření či pití alkoholu).

6 ZÁVĚR

Psaní ročníkové práce mě v mnoha směrech obohatilo. Ačkoli jsem o tématu dost informací věděla již před začátkem psaní, během vytváření této práce jsem se dozvěděla spoustu nových a zajímavých poznatků. Věřím, že tato práce přesvědčí všechny, kdo si ji přečtou, že film jako takový není pouze zdroj zábavy, jak by se mnohým mohlo zdát, ale také prostředek, kterým se lidé dají nevědomě ovlivnit a častokrát mohou být takové vlivy nebezpečné, možná dokonce i fatální (viz podkapitola 4.1 Sebevražda jako symbol romantiky). Pokud jsem svým počinem napomohla k tomu, aby čtenář začal film vnímat jako formu umění rovnocennou například malířství či literatuře, pak tato práce plně splnila svůj účel.

7 POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné zdroje

BOORSTIN, Jon. *Tajemství filmové řeči*. Český Těšín: Euromedia Group, a. s., 2019. 247 s. ISBN 978-80-7617-619-5.

TRICE, Ashton D. a GREER, Hunter W. *The Psychology of Moviegoing: Choosing, Viewing and Being Influenced by Films*. Severní Karolína: McFarland & Company, 2019. 206 s. ISBN 978-1-4766-7724-8.

Elektronické zdroje

Internetové články

Essay on Impact of Cinema in Life for Students and Children [online]. [cit. 2022-01-20]. Dostupný z www: <<https://www.toppr.com/guides/essays/essay-on-impact-of-cinema-in-life/>>.

How Do Movies Impact Our Societies [online]. prosinec 2019 [cit. 2022-01-20]. Dostupný z www: <<https://yourstory.com/mystory/how-movies-impact-societies/amp>>.

Proč bychom se raději neměli dívat na horory [online]. červen 2019 [cit. 2021-01-15]. Dostupný z www: <<https://www.bety.cz/zdravi-a-zivotni-styl/clanky/30868/Proc-bychom-se-radeji-nemeli-divat-na-horory>>.

Sebevražda je druhá nejčastější příčina smrti mladých lidí. Ročně si v Čechách vezme život přes 1300 lidí [online]. září 2019 [cit. 2021-07-25]. Dostupný z www: <https://www.lidovky.cz/domov/sebevrazda-je-druha-nejcastejsi-pricina-smrti-mladych-lidi-rocne-si-v-cechach-vezme-zivot-pres-1300.A190910_102057_in_domov_ele>.

Média – narovinu.net [online]. Klecany: Evropská unie: Evropský sociální fond, 2021. [cit. 2021-07-25]. Dostupný z www: <<https://narovinu.net/media/>>.

Seriál zabíjel děti. Podle vědců stojí „13 důvodů proč“ za dramatickým nárůstem sebevražd [online]. květen 2019 [cit. 2021-07-25]. Dostupný z www: <https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/serial-zabijel-deti-podle-vedcu-stoji-13-duvodu-proc-za-dramatickym-narustem-sebevrazd.A190502_104743_in_kultura_jto>.

Co je to product placement? [online] březen 2018 [cit. 2022-01-16]. Dostupný z www: <<http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement>>.

Statistiky kouření [online]. 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupný z www: <<https://www.anamneza.cz/Statistiky-koureni/clanek/78>>.

Studie: ve filmech se kouří stále více. Spotřeba tabáku roste také ve snímcích pro mladé [online]. červenec 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupný z www: <https://www.irozhlas.cz/kultura/film/studie-ve-filmech-se-kouri-stale-vice-spotreba-tabaku-roste-take-ve-snimcich-pro_1707150700_kro>.

Portrayal of women in film noir [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupný z www: <https://en.wikipedia.org/wiki/Portrayal_of_women_in_film_noir#The_girl-next-door>.

Why Harry Truman Ended Segregation in the US Military in 1948 [online]. listopad 2020 [cit. 2022-01-19]. Dostupný z www: <<https://www.history.com/news/harry-truman-executive-order-9981-desegregation-military-1948>>.

Videa

POP CULTURE: What cinema is for? [online]. listopad 2016 [cit. 2022-01-20]. Dostupný z www: <<https://www.youtube.com/watch?v=nZWceRO94dM>>.

Obrázkové zdroje

Obr. 1 Marlene Dietrich. Fineartamerica [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupný z www: <<https://fineartamerica.com/featured/le-smoking--marlene-dietrich-nomad-art-and-design.html>>.

Obr. 2 Placená propagace firmy Coca-Cola v americkém sitcomu Přátelé. Shop.cheaponline2021 [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupný z www: <friends ralph lauren product placement - shop.cheaponline2021.ru >.

Obr. 3 Vyobrazení produktu firmy Nike ve filmu Forrest Gump. Movavi [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupný z www: <<https://www.movavi.io/product-placement-in-movies-2/>>.

Obr. 4 Propagace notebooku VAIO v bondovce Casino Royale. Financeproradost [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupný z www: <<http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-product-placement>>.

Obr. 5 Rita Hayworth ve filmu Gilda – typická femme fatale. Wbur. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z www: <<https://www.wbur.org/news/2018/02/28/mfa-femmes-fatales>>.

Obr. 6 Cathy O'Donnell ve filmu Žijí v noci – ukázkový příklad dívky od vedle. Pinterest. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupný z www: <<https://cz.pinterest.com/pin/335658978471306919/>>.

Obr. 7 Harry S. Truman s afroamerickým seržantem amerického letectva. History. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupný z www: <<https://www.history.com/news/harry-truman-executive-order-9981-desegregation-military-1948>>.